Sprawozdania i relacje

II Konferencja „Muzyka w kulturze europejskiej" – Zbiory europejskiej kultury muzycznej w bibliotekach i archiwach w Polsce

W dniach 17-19 września 2007 r. na Zamku w Łańcucie odbyła się II Konferencja „Muzyka w kulturze europejskiej" pod tytułem „Zbiory europejskiej kultury muzycznej w bibliotekach i archiwach w Polsce". Konferencja została zorganizowana przez Instytut Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Sekcję Bibliotek Muzycznych przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Muzeum – Zamek w Łańcucie. Ideą konferencji było zbliżenie dwóch środowisk – bibliotekarzy muzycznych i muzykologów. Korzystając z okazji, że zaplanowana na rok 2007 przez Sekcję Bibliotek Muzycznych SBP Konferencja Muzycznych Bibliotek Naukowych miała się odbyć również w Łańcucie, zdecydowano o zorganizowaniu wspólnego forum. Jego celem była prezentacja stanu badań nad zbiorami muzycznymi znajdującymi się w bibliotekach i archiwach muzycznych oraz dyskusja nad sposobem kształcenia muzykologa i bibliotekarza muzycznego, ich warsztatu pracy w kontekście nowych technologii informacyjnych.

W konferencji wzięło udział 70 uczestników: muzykologów, bibliotekarzy muzycznych i studen-

tów muzykologii z 26 instytucji. W ciągu trzech dni wygłoszono 28 referatów i komunikatów. Otwarcia konferencji – w imieniu dyrektora Muzeum – Zamku w Łańcucie Wita Karola Wojtowicza – dokonał kierownik Biblioteki Zamkowej Tadeusz Baj. Następnie głos zabrała prof. Alicja Jarzębska, dyrektor Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. W swoim wystąpieniu podkreśliła wyjątkowy charakter wspólnej konferencji, będącej okazją do refleksji nad znaczeniem zasobów muzycznych dla kultury europejskiej i prezentacji stanu badań nad zbiorami muzycznymi znajdującymi się w polskich bibliotekach i archiwach muzycznych. Z kolei, Stanisław Hrabia, przewodniczący Sekcji Bibliotek Muzycznych przy ZG SBP, witając uczestników mówił o znaczeniu upowszechnienia wiedzy na temat zbiorów muzycznych w Polsce i o roli bibliotekarzy muzycznych i muzykologów w kształtowaniu opinii o unikalności znajdujących się w Polsce kolekcji. Przypomniał również, że konferencja odbywa się w roku, w którym Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich obchodzi 90. rocznicę powstania. Przy tej okazji zwrócił uwagę na działalność Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP, szczególnie na arenie międzynarodowej. 15 września 2007 r. minęła bowiem 35. rocznica powołania oficjalnie Polskiej Grupy Narodowej Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych (IAML), co miało miejsce na Konferencji IAML w Bolonii w 1972 r.

Wprowadzenie do tematyki konferencji wygłosiła dr hab. Renata Suchowiejko z Instytutu Muzykologii UJ. W wystąpieniu zwróciła uwagę na konieczność ciągłej wymiany informacji między ośrodkami muzykologicznymi i bibliotecznymi na temat prowadzonych badań i prac archiwalnych. Ważnym postulatem, wygłoszonym już na początku obrad, była propozycja wprowadzenia obowiązkowych praktyk w bibliotekach muzycznych dla studentów muzykologii. Doświadczenie zdobyte podczas kontaktu ze zbiorami muzycznymi jest bardzo ważne dla rozwoju zawodowego absolwenta muzykologii.

Referaty pierwszego dnia obrad koncentrowały się wokół zagadnienia zasobów muzycznych jako źródła badań muzykologicznych, dokumentacyjnych i bibliograficznych dotyczących kultury muzycznej. Sesji przewodniczyli: prof. dr hab. Alicja Jarzębska oraz dr hab. Remigiusz Pośpiech, prof. Uniwersytetu Opolskiego. W pierwszym wystąpieniu Elżbieta Wojnowska (BN, Polskie Centrum RISM) w referacie *Missa bibliothecaria super „Sidus ex claro" Orlandi* zwróciła uwagę na problem prawidłowej identyfikacji utworów przy opracowaniu źródeł drukowanych i rękopiśmiennych. Szczególnie w przypadku utworów anonimowych praca badawcza bibliotekarza–muzykologa jest kluczowa dla procesu katalogowania.

W kolejnych referatach podejmowano problematykę badawczą na temat życia muzycznego poszczególnych ośrodków na podstawie analizy zachowanych kolekcji. A oto autorzy referatów i ich tytuły poświęcone tej tematyce: dr hab. Walentyna Węgrzyn-Klisowska (Akademia Muzyczna, Warszawa/Wrocław) *„Poczet muzyków, muzykopisów i kompozytorów polskich" ze zbiorów Ossolineum we Wrocławiu jako przyczynek do historii muzyki polskiej*, dr Aleksandra Patalas (Instytut Muzykologii UJ) *Powstanie kapeli muzycznej w Rakowie jako przejaw działań kontrreformacyjnych. Analiza źródeł archiwalnych*, Aleksandra Zyblewska (Książnica Pomorska, Szczecin) *Źródła do badań nad historią i działalnością szczecińskiego Stowarzyszenia Nauczycielek Muzyki ze zbiorów Książnicy Pomorskiej w Szczecinie*, Julita Zioło (Książnica Pomorska, Szczecin) *Materiały do historii kultury muzycznej Przemyśla pierwszej ćwierci XX wieku w zbiorach Książnicy Pomorskiej* oraz dr hab. Renata Suchowiejko (Instytut Muzykologii UJ) *Działalność polskich muzyków w Paryżu w okresie międzywojennym – dokumentacja źródłowa w zbiorach Biblioteki Polskiej w Paryżu i Bibliothèque Nationale de France*. Ten ostatni referat, choć nie dotyczył biblioteki znajdującej się w Polsce, to jednak ukazywał polskie kolekcje muzyczne w kontekście kultury europejskiej. Dr hab. Remigiusz Pośpiech (Uniwersytet Opolski) w referacie *Muzyka z Jasnej Góry. Odkrywanie jasnogórskich muzykaliów u progu XXI wieku*, przedstawił dotychczasową działalność Zespołu Naukowo-Redakcyjnego Jasnogórskich Muzykaliów. Szczególnie podkreślił znaczenie ponownego „odkrywania" zachowanych w jasnogórskim archiwum rękopiśmiennych źródeł muzycznych i przywracania ich do życia muzycznego przez edycje naukowe, organizowane koncerty, dokonywanie nagrań muzycznych oraz kompleksową digitalizację.

Wystąpienia pierwszego dnia konferencji prezentowały również analizę wybranych kolekcji muzycznych w kontekście badań nad twórczością poszczególnych kompozytorów. Ewa Hauptmann-Fischer (Gabinet Zbiorów Muzycznych, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie) w referacie *Recenzje prasowe i korespondencja Ludomira Różyckiego ze zbiorów Archiwum Kompozytorów Polskich BUW dotyczące opery „Bolesław Śmiały"* zanalizowała dostępne recenzje i ukazała je jako doskonałe źródło, mówiące nie tylko o przedstawieniach i artystach, ale też zawierające uwagi ówczesnych muzykologów i krytyków dotyczące muzyki i libretta. Anna Dudek-Kuczyńska (Biblioteka Jagiellońska), *Polskie pieśni patriotyczne z lat 1768-1864 zachowane w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej*, zaprezentowała zbiory pieśni od Konfederacji Barskiej do Powstania Styczniowego, wskazując je jako cenne źródło dla badaczy historii muzyki polskiej, historyków i kulturoznawców oraz omówiła proces ich digitalizacji.

Uzupełnieniem tematyki o zbiorach kompozytorskich były referaty: Zofii Olszewskiej-Bajery (Biblioteka Główna Akademii Muzycznej w Warszawie) *Pierwodruki utworów Stanisława Moniuszki w zbiorach Biblioteki Głównej Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie* i Anny Mi-

chalskiej (Biblioteka Główna Akademii Muzycznej w Gdańsku) *Otto Christian Gladau – rękopisy kantat zachowane w Bibliotece Głównej Akademii Muzycznej w Gdańsku. Przyczynek do badań.*

Tematyka drugiego dnia konferencji poświęcona była w całości prezentacji zbiorów i archiwów muzycznych, ich historii, charakterystyce i stanowi zachowania. Sesję, prowadzoną przez dr hab. Renatę Suchowiejko, rozpoczęła Jolanta Byczkowska-Sztaba (BN, Centrum RISM), która przedstawiła referat *Muzykalia z Biblioteki Muzeum – Zamku w Łańcucie w świetle nowych badań.* Warto w tym miejscu wspomnieć, że Polskie Centrum RISM od dwóch lat organizuje w Bibliotece Muzeum – Zamku w Łańcucie praktyki dla studentów muzykologii. Celem praktyk jest m.in. skatalogowanie wszystkich znajdujących się w bibliotece muzykaliów. Studenci uczestniczący w praktykach rozpoczęli swój 10-dniowy pobyt w Łańcucie od udziału w obradach konferencji. Studenci mieli również okazję do prezentacji swoich badań. Rezultatem doświadczeń młodych muzykologów był komunikat Huberta Wojno (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa) pt. *Utwory Domenico Cimarosy w zbiorach Biblioteki Muzeum – Zamku w Łańcucie* oraz Mariusza Urbana (Katedra Muzykologii UAM) pt. *Repertuar XIX-wiecznej muzyki kościelnej na Dolnym Śląsku w oparciu o zbiór muzykaliów z Nowogrodźca.*

W nurcie badań nad kolekcjami muzycznymi powstałymi z fundacji prywatnych zaprezentowano referat pt. *Muzykalia w Bibliotece XX Czartoryskich,* który przedstawiła Małgorzata Kumala (Kraków) oraz komunikat Marty Pielech z Warszawskiej Opery Kameralnej pt. *Od prababki do prawnuczki – kolekcja muzykaliów Pałacu Zamoyskich w Kozłówce.* Ciekawą kolekcję muzykaliów przedstawiła Agnieszka Kubiak z Gdańska w referacie pt. *Muzykalia z księgozbioru Maxa Gruebnaua w Bibliotece Gdańskiej PAN,* w którym omówiła zawartość zbioru w porównaniu z funkcjonującym wówczas w Gdańsku repertuarem wydawniczym i koncertowym.

Innym tematem, który często pojawia się w badaniach biblioteczno-muzykologicznych są kolekcje muzyczne w bibliotekach kościelnych. Problematyka ta została omówiona w referatach ks. dr. Dariusza Smolarka z Instytutu Muzykologii KUL *(Zasób i stan muzykaliów zbioru pijarskiego z Podolińca (XVII i XVIII wiek) znajdujących się w Państwowym Archiwum w Modrej na Słowacji),* który zaprezentował zbiór pochodzący z terenów byłej Rzeczpospolitej, oraz dr Aliny Mądry z Katedry Muzykologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu na temat zbioru muzykaliów Poznańskiej Fary *(Obecność tzw. „zbioru farnego" w poznańskim Archiwum Archidiecezjalnym – historia, charakterystyka, stan zachowania).* Dr Agnieszka Leszczyńska z Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego *(Zbiory muzyczne elbląskiej Biblioteki Mariackiej wczoraj i dziś)* omówiła kolekcję druków muzycznych i rękopisów St. Marienbibliothek w Elblągu. Autorka przedstawiła najnowszą historię zbioru i informacje o obecnej lokalizacji zachowanych jego elementów. Na skutek ostatniej wojny elbląski Kościół Mariacki uległ zniszczeniu, a duża część jego zbiorów w stanie niekompletnym znalazła się w Bibliotece Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Ostatni dzień konferencji poświęcony był tematyce typowo bibliotecznej. Sesji przewodniczył Włodzimierz Pigła z Zakładu Zbiorów Muzycznych Biblioteki Narodowej. Referaty dotyczyły dwóch zagadnień: 1) organizacja i gromadzenie zbiorów muzycznych w bibliotekach oraz 2) zawód bibliotekarza muzycznego i muzykologa a nowe technologie informacyjne.

Pierwszemu zagadnieniu poświęcono cztery komunikaty. Magdalena Wiącek (Biblioteka Główna Akademii Muzycznej we Wrocławiu) *Kolekcja muzyczna Walerii Jędrzejewskiej – dar dla Biblioteki Głównej Akademii Muzycznej we Wrocławiu* omówiła zbiór utworów wokalnych, przekazanych zapisem testamentu Walerii Jędrzejewskiej. Kolekcja obejmuje ok. 1000 pozycji, wydanych w ostatnich dekadach XIX w. i w I połowie XX w. Obok podstawowego i powszechnie znanego w tamtym czasie repertuaru wokalnego, szczególne miejsce w kolekcji zajmują rękopisy polskich kompozytorów (Apolinarego Szeluto, Mieczysława Sołtysa) oraz druki muzyczne wydane przed 1945 r. w oficynach Lwowa, Kijowa, Warszawy i Krakowa. Komunikat dr Danuty Popinigis (Akademia Muzyczna w Gdańsku) pt. *Proces gromadzenia rękopisów muzycznych w Bibliotece Gdańskiej PAN,* dotyczył rękopisów muzycznych pochodzących z okresu od połowy XVI do końca XIX w., zawierających różnorodne formy i gatunki twórczości religijnej i świeckiej; utwory, które należały do repertuaru muzycznego dawnego Gdańska. W dwóch komunikatach z Biblioteki Jagiellońskiej: Sylwii Heinrich *(Sposoby pozyskiwania zbiorów w Oddziale Muzycznym Biblioteki Jagiellońskiej)* i Małgorzaty Krzos *(Organizacja pracy i zadania bibliotekarza w dziale muzycznym biblioteki uniwersyteckiej na przykładzie Oddziału Zbiorów Muzycznych Biblioteki Jagiellońskiej)* poruszono m.in. problematykę napływu egzemplarza obowiązkowego oraz wzajemnych relacji pomiędzy bibliotekarzem muzycznym a czytelnikiem.

W ostatnich trzech referatach podjęto tematykę przemian zachodzących we współczesnej bibliotece muzycznej. Stanisław Hrabia (Instytut Muzykologii UJ) *Biblioteka muzyczna a model biblioteki hybrydowej* i Karolina Skalska (Biblioteka Katedry Muzykologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu) *Współczesny warsztat informacyjny bibliotekarza muzycznego – próba charakterystyki* podjęli problem przemian technologicznych, jakie zaszły w ostatnich latach w bibliotekach muzycznych, wskazując na różnorodność zasobów muzycznych i zamianę warsztatu pracy współczesnego bibliotekarza muzycznego.

Dr Ewa Bielińska-Galas (Zakład Zbiorów Muzycznych BN) w referacie *Źródła muzyki lutniowej w erze digitalizacji zbiorów* scharakteryzowała europejskie inicjatywy tworzenia elektronicznych zasobów źródłowych muzyki lutniowej oraz narzędzi programowych, służących do analizowania i porównywania przekazów lutniowych.

II Konferencja „Muzyka w kulturze europejskiej" była ważnym wydarzeniem i przyczyniła się do dużej integracji środowiska. Uświadomiono sobie, jak wiele jest wspólnych płaszczyzn w pracy muzykologa i bibliotekarza muzycznego, wynikających m.in. z warsztatu pracy i wykształcenia; większość bibliotekarzy muzycznych ma bowiem wykształcenie muzyczne lub muzykologiczne.

Konferencja pokazała, jak duże znaczenie ma współpraca dwóch środowisk. Podkreślano potrzebę dalszych wspólnych spotkań w celu prezentacji źródeł i archiwów muzycznych. Postulowano też, aby, opracowując archiwa, starać się przywracać do życia koncertowego przechowywaną w archiwach muzykę. Z tego też względu podczas konferencji odbyły się dwa koncerty, których celem była prezentacja dzieł pochodzących z różnych bibliotek. W pierwszym dniu miał miejsce koncert zatytułowany „Kompozycje z archiwów i bibliotek na nowo odkrywane" w wykonaniu Zespołu Muzyki Dawnej Zamku Królewskiego na Wawelu „Floripari". Drugiego dnia odbył się koncert Kwartetu „Prima Vista" z okazji 250. rocznicy urodzin kompozytora i budowniczego fortepianów – Franza Ignaza Pleyela, którego liczne kwartety smyczkowe znajdują się w Bibliotece Zamku w Łańcucie. W koncertach brała udział licznie zgromadzona publiczność, składająca się nie tylko z uczestników konferencji, ale również mieszkańców Łańcuta. Uzupełnieniem pobytu na Zamku w Łańcucie było zwiedzanie pięknych wnętrz zamkowych, wozowni oraz parku. Nie zabrakło również wizyty w Bibliotece Zamkowej, której kierownik Tadeusz Baj prezentował cenne rękopisy i starodruki muzyczne, m.in. Domenico Cimarosy.

Konferencja w Łańcucie była przedsięwzięciem bardzo udanym i wyjątkowym z powodu bardzo ciekawej tematyki obrad, muzycznego charakteru imprez towarzyszących i wspaniałego wnętrza Zamku w Łańcucie. W wydarzeniu tym było jednak coś ważniejszego, a mianowicie spotkanie ludzi, których łączy wielka wspólna pasja badawcza, pasja muzykologa bibliotekarza.

Stanisław Hrabia
Biblioteka Instytutu Muzykologii
Uniwersytetu Jagiellońskiego